

Aina Moll i el Grup Català de Sociolingüística

El Grup Català de Sociolingüística és el nom que va tenir en la seva primera època, els anys setanta del segle passat, l'actual Societat Catalana de Sociolingüística, filial de l'Institut. L'inici del Grup, que va reunir persones interessades en l'estudi de la situació social del català, es produí el 1973, poc temps després d'haver aparegut la disciplina a escala mundial. El promotor de l'entitat més reconegut en aquell moment era Lluís V. Aracil, que ja havia tingut contactes amb els creadors de la disciplina, a Europa i Amèrica.

Aina Moll va integrar-se al Grup molt poc després que es produïssin les primeres reunions de l'entitat. Hi va entrar el 1975, i precisament per mitjà de l'Aracil, que ja coneixia les activitats de l'Aina en diversos camps.

Una de les primeres actuacions importants del naixent Grup Català de Sociolingüística va ser integrar-se al gran procés de reflexió col·lectiva que fou el Congrés de Cultura Catalana, celebrat del 1975 al 1977, al final de la dictadura. El Congrés constituí una gran mobilització de persones de tots els àmbits socials, culturals i territorials dels Països Catalans, encaminada a reflexionar, en un moment en què s'albirava el canvi de règim, sobre com havia de ser la nova etapa, tant des del punt de vista polític com de tot ordre. Els membres de l'acabat de sorgir Grup Català de Sociolingüística s'integraren a l'Àmbit de Llengua del Congrés i en foren l'ànima.

Una de les activitats de l'Àmbit de Llengua del Congrés fou treballar a favor del reconeixement oficial del català, tasca en què s'integrà plenament l'Aina. Fou una de les impulsores d'una campanya per la cooficialitat del català, promoguda inicialment des de Mallorca, i que propugnava demanar la cooficialitat del castellà, el català, el gallec i l'eusquera a les institucions centrals de l'Estat; cal tenir en

compte que en aquell moment s'estava redactant la Constitució espanyola. A l'esmentada campanya, s'hi oposaren els promotors d'una campanya per l'oficialitat del català, que propugnaven l'oficialitat única del català als Països Catalans. En realitat es tractava de plantejaments no necessàriament contradictoris, perquè bàsicament eren objectius referits a àmbits territorials diferents; la primera campanya es referia a l'Estat espanyol, i la segona, als Països Catalans, però el fet és que van donar lloc a un debat intens, en el qual l'Aina participà activament. Hi va defensar amb fermesa i convicció la seva posició; en essència, considerava que l'única manera que el català tingués l'estatus que li pertocava i que necessitava per a la seva plena recuperació era que fos cooficial en l'àmbit de l'Estat espanyol. Més tard, en un article a *l'Avui*, el 1989, havent quedat ja enrere la redacció de la Constitució espanyola i dels estatuts d'autonomia, argumentava la bondat d'haver defensat en el seu moment la cooficialitat de les quatre llengües en l'àmbit estatal, tot i veient clarament la dificultat de la comesa.

Cal dir que al final del Congrés, en el redactat de les resolucions de l'Àmbit de Llengua que es va consensuar entre els participants, es tingueren en compte els plantejaments de les dues campanyes. Es va parlar d'un objectiu futur llunyà que seria l'oficialitat territorial única, però que vindria precedida per una sèrie indefinida d'etapes en les quals es combinarien les oficialitats de manera gradual, d'acord amb la voluntat democràtica de cada època i de cada territori. Aquests plantejaments ara poden semblar ingenus, a la llum de la història viscuda durant les últimes dècades, però cal tenir en compte que en aquell moment sortíem d'una llarga etapa en què aquestes qüestions no s'havien pogut ni plantejar ni portar a la pràctica, i no coneixíem clarament els condicionaments amb què ens trobaríem.

Una altra de les actuacions importants del Grup Català de Sociolingüística en què va participar activament l'Aina, just en acabar-se el Congrés de Cultura Catalana, va ser l'organització de la segona activitat científica d'abast internacional —de fet, d'abast mundial— que va organitzar el Grup, el Seminari Internacional de Sociolingüística de Perpinyà, que va tenir lloc el juliol del 1977, durant dotze llargs dies. Aquest seminari fou convocat a iniciativa del Grup Català de Sociolingüística i sota els auspicis del Research Committee on Sociolinguistics i del Centre Mondial d'Information sur l'Éducation Bilingue, mentre que l'Institut de Recherche en Sciences de la Communication et de l'Éducation (de Perpinyà) i el mateix Centre Universitari de Perpinyà en van fornir la infraestructura.

Poc després, una vegada restaurada l'autonomia de Catalunya, i havent aparegut una normativa catalana que creava un registre d'associacions sota el control de la Generalitat, els promotors del Grup Català de Sociolingüística van pensar que era el moment de formalitzar-ne l'existència. Es va legalitzar llavors l'entitat, i en els estatuts de l'associació, aprovats el 1981, consta una llista de divuit fundadors, entre els quals hi ha Aina Moll.

Mentrestant, l'Aina, l'any anterior, el 1980, tot i que es mantenia com a membre activa del Grup, va ser nomenada la primera directora general de Política Lingüística de Catalunya. D'entrada, va pensar en els integrants del Grup per ajudar-la en la nova i apassionant tasca de construcció institucional. Fins i tot, va arribar a considerar la possibilitat d'integrar d'alguna manera els membres del Grup en les tasques de la Direcció General, qüestió que va ser debatuda en reunions del Grup. Finalment, aquesta possibilitat no es va considerar viable. En qualsevol cas, cal dir que, ja des del principi i en totes les èpoques, la col·laboració entre la Direcció General de Política Lingüística i el Grup ha estat important i productiva, en diversos aspectes.

Una altra de les qüestions de què es va ocupar el Grup durant aquells primers anys de l'autonomia, i en la qual tingué una participació l'Aina, va ser la reflexió sobre el model lingüístic de l'escola catalana. La construcció del model escolar català vigent durant les darreres dècades va ser costosa, complexa i difícil, no exempta de polèmiques, i en alguna d'aquestes polèmiques l'Aina hi va tenir també un protagonisme, en part, a través del Grup Català de Sociolingüística.

Cal tenir en compte que la reivindicació del català a l'escola va agafar embranzida quan, els anys seixanta, l'Organització de les Nacions Unides va fer una declaració a favor que l'ensenyament fos en la llengua materna dels alumnes, una declaració probablement lligada al procés de descolonització que s'estava produint en aquella època. Aquesta declaració va ser molt celebrada a Catalunya, i va donar peu a una campanya en defensa de la llengua catalana, en la mesura limitada que es podia fer quelcom així en ple franquisme. De fet, històricament, a Catalunya s'havia reivindicat l'escola en llengua materna, entre altres motius perquè, fins als anys cinquanta del segle passat, el català hi era la llengua familiar molt clarament majoritària.

Per tot plegat, i per altres factors, a Catalunya, en el moment de l'inici de l'autonomia, sectors influents del catalanisme polític i cultural en principi continuaven sent partidaris d'estructurar lingüísticament l'escola d'alguna forma a partir de la llengua materna. Per exemple, repartint els alumnes en aules diferents segons la llengua dins de la mateixa escola o, fins i tot, amb pissarres diferents dins de la mateixa aula. Així és com en un moment inicial de reflexió es va produir una polèmica sobre com havia de ser lingüísticament l'escola catalana. Un dels escenaris en què es va portar a terme aquesta polèmica va ser el Grup Català de Sociolingüística, que agrupava la major part dels sociolingüistes més actius, i l'Aina va intervenir en aquest debat posicionant-se, clarament des del primer moment, per una sola escola amb el català com a llengua vehicular. Com és sabut, posteriorment es va arribar a un consens, en part perquè es va veure que la immersió havia estat un èxit al Quebec, i la idea d'una escola amb un sol model lingüístic, avui anomenat *de conjunció*, es va generalitzar, de tal manera que així es va aplicar en

el model escolar vigent fins avui. En aquella polèmica inicial recordo que l'Aina hi va aplicar algunes de les seves virtuts, com ara la independència de criteri, la tenacitat i la recerca del consens.

D'altra banda, una vegada concretat el model, l'Aina va assumir-lo plenament i el va defensar en tot moment, amb la qual cosa va contribuir al difícil procés que es va posar en marxa fins a assolir-ne la instauració plena.

En resum, l'Aina va ser sempre membre de l'avui Societat Catalana de Sociolingüística, i hi tingué una participació destacada, sobretot en la primera època d'aquesta entitat, quan s'anomenava Grup Català de Sociolingüística. Just quan acabava d'entrar al Grup, va col·laborar activament en la comesa probablement més important que va fer l'entitat en els seus inicis, els anys setanta, que fou la seva participació en l'Àmbit de Llengua del Congrés de Cultura Catalana. L'Aina s'ocupà sobretot de la campanya per la cooficialitat del català en els òrgans de l'Estat, i també intervingué activament en el debat que es va produir entorn d'aquesta qüestió. Posteriorment, quan es va legalitzar el Grup, l'Aina en va ser un dels divuit membres fundadors. En aquella època, l'Aina també va participar activament en la polèmica que es va produir en el si del Grup sobre la importància que calia donar a la llengua materna en l'estructuració lingüística del sistema escolar. Ella va defensar des del primer moment que el català hi fos l'única llengua vehicular. Així doncs, també des del Grup Català de Sociolingüística, l'Aina es va ocupar amb fermesa i eficàcia de la gran tasca de la seva vida, que va ser treballar en favor de la llengua catalana.

JOAQUIM TORRES-PLA
Xarxa CRUSCAT i Societat Catalana de Sociolingüística